

OTTERAAENS BRUGSEIERFORENING
c/o Otra Kraft, Setesdalsvegen 3455
4748 RYSSTAD

Vår dato: 24.06.2026

Vår ref.: 202504892-10 Oppgis ved henvendelse

Deres ref.:

Saksbehandler: Eivind Wolden

E-post: eiwo@nve.no

Godkjenning av detaljplan for videre habitatrestaureringstiltak av blekas gyteområder ved Vassenden sør i Byglandsfjorden

Vi viser til deres søknad mottatt 14.04.2026 om godkjenning av detaljplan for miljø og landskap for restaurering av blekas gyteområder ved Vassenden, i Bygland kommune og Evje og Hornes kommuner.

Vedtak

NVE godkjenner fremlagte detaljplan for miljø og landskap av 14.04.2026 for habitat-restaureringstiltak av blekas gyteområder ved Vassenden i Byglandsfjorden, i Bygland kommune og Evje og Hornes kommune.

Vedtaket vårt forutsetter at det fremlagte tiltaket er i samsvar med vilkår og forutsetninger gitt i konsesjonen.

Godkjenningen av detaljplan for miljø og landskap gis på følgende vilkår:

- NVE skal orienteres om når arbeidet starter, ved viktige og/eller kritiske faser ved arbeidet, og når tiltaket er gjennomført.

Saken er behandlet med hjemmel i vilkårene for miljø og landskap gitt i konsesjon til regulering av Byglandsfjorden i Otravassdraget av 03.10.2003, post 6.

Tilsyn

NVE kan følge opp anlegget med inspeksjon.

NVE kan kreve ytterligere detaljering for alle deler av tiltaket. Slike planer skal godkjennes av oss før arbeidet settes i gang.

Vår behandling av søknaden

Siden sammenbruddet i blekebestanden på slutten av 1960-tallet har det blitt gjennomført kultiveringstiltak over flere år, hovedsakelig ved utsetting av ungfisk. Blekeprosjektet, som startet opp i 1999, har som mål å gjøre bestanden selvreproduserende uten å være avhengig av fiskeutsettinger. Siden 2010 har arbeidet blitt oppskalert og videreført. Vinteren 2013 ble det gjennomført et pilotprosjekt sør i Byglandsfjorden, nedstrøms

Vassenden på vestsiden av Sagøya. Evalueringen av prosjektet i 2014 viste at tiltaket hadde fungert etter hensikten. Etter dette er det gitt tillatelse til restaurering av gyteområder i Lislestraumen i Byglandsfjorden den 17.01.2016¹, ved Vassenden i Byglandsfjorden den 13.03.2015², restaurering av gyteområder for bleka i restfeltet til Hekni kraftverk den 22.09.2016³, restaurering av tre gyteområder ved Vassenden sør i Byglandsfjorden den 29.01.2019⁴ og utlegging av gytegrus ved Vassenden i Byglandsfjorden den 30.06.2025⁵.

Restaurering av gytehabitatet for bleka i Byglandsfjorden er en viktig oppgave for det pågående blekeprosjektet og er presentert i ulike prosjekt/styre-møter med deltakelse fra Otteraaens Brugseierforening, Å Energi, Otra Kraft, Fiskebiologen i Bygland, Syrtveit Fiskeanlegg, Statsforvalteren i Agder, NIVA og Uni Research. Otteraaens Brugseierforening står som tiltakshaver.

Det søkes nå om tillatelse til videre restaurering av blekas gyteområder ved Vassenden i Byglandsfjorden, i kommunene Bygland og Evje og Hornnes. Den innsendte detaljplanen er utarbeidet av NORCE, og skisserer tiltak som kan deles i fire kategorier. Tiltakene er, i prioritert rekkefølge:

1. Tilbakeføring av grusvoller og -banker fra kanaliseringsarbeid på 50-tallet.
2. Tilførsel av gytegrus på strekninger med egnet vannhastighet.
3. Ripping/harving av armert elvebunn som gir bedre gyteforhold.
4. Fjerning av betongfundament etter gammel nåledam (opsjonelt).

Tiltakene er planlagt gjennomført trinnvis i perioden 2026 tom. 2030. Prosjektet legger opp til en trinnvis gjennomføring, slik at man kan vurdere effekten av tiltak underveis i prosjektperioden, og dermed spisse fokus og ressurser mot tiltakene- eller tiltaksområdene som har best effekt.

Høring

Detaljplanen ble sendt på høring til Bygland kommune, Evje og Hornnes kommune, Agder fylkeskommune og Statsforvalteren i Agder. Høringsfristen ble satt til 19.05.2026. Evje og Hornnes kommune fikk høringsbrevet ettersendt, og utsatt frist til 29.05.2026. Høringsuttalelsene har vært forelagt konsesjonær for kommentar.

NVE mottok to høringsuttalelser fra Bygland kommune og Evje og Hornnes kommune. Kommentarer fra konsesjonær Otteraaens Brugseierforening (heretter OB) ligger under hvert tema. Ettersom Evje og Hornnes stiller seg bak uttalelsen fra Bygland kommune besvarer OB uttalelsene samlet. Uttalelsene er tilgjengelig via offentlig postjournal og [NVEs nettsider](#). NVE har mottatt følgende uttalelser til detaljplanen:

¹ NVE ref. 201301195-14

² NVE ref. 201301195-15

³ NVE ref. 201301195 16

⁴ NVE ref. 201301195-20

⁵ NVE ref. 202504892-7

Høringsuttalelser

Evje og Hornnes kommune

Kommunen har stort fokus på bevaring av bleka i vassdraget, og er svært positive til tiltak som kan bedre forholdene for den relikte laksearten. Kommunen opplyser om at det er enkelte eldre reguleringsplaner i området, hovedsakelig med formål fritidsbebyggelse.

Tiltaket som går på fjerning av nåledammen, vil i hovedsak foregå i Evje og Hornnes kommune. Kommunen påpeker at betongrester og annet bygningsavfall må håndteres på forskriftsmessig måte. Utover dette stiller Evje og Hornnes kommune seg bak høringsuttalelsen til Bygland kommune.

Bygland kommune

Generelt

Kommunen er svært positiv til tiltak som kan bedre forholdene for bleke i Otra. Arten var tidligere en viktig matressurs, men bestanden er redusert etter reguleringene, og det er i dag ikke grunnlag for matauk eller markedsføring av bleke som sportsfisk i Bygland.

Formålet med tiltaket er å sikre naturlig rekruttering og en livskraftig bestand innen 2030, blant annet gjennom bedre tilgang på skjul og gyteområder, samt redusert påvirkning fra regulering og forsuring og mindre risiko for tørrlegging av gyteområder.

OBs kommentar: *Vi mener kommunens innspill er godt faglig fundert og i stor grad i tråd med kunnskapen som ligger til grunn for tiltaksplanen. Innspillene vil bli innarbeidet i detaljering og prioritering av tiltakene som besvart nedenfor og fulgt opp i overvåking og evaluering gjennom prosjektperioden.*

Oppveksthabitat

Ved restaurering er det foreslått utlegging av trerøtter eller stein/blokker. Kommunen ønsker ikke bruk av trerøtter, da dette kan vanskeliggjøre fiske.

OBs kommentar: *Vi tar kommunens innspill til etterretning og vil ikke benytte trerøtter.*

Habitatkartlegging

Kommunen anbefaler å utarbeide et habitatkart for Vassenden som viser substrat, vannhastighet, dybdeforhold og kjente gyteområder. Dette vil gi et bedre grunnlag for prioritering av tiltak og videre forvaltning.

OBs kommentar: *Tiltaksplanen bygger allerede på omfattende kartlegging ved bruk av drone, ekkolodd, undervannskamera og snorkling, og det skal gjennomføres oppdaterte registreringer før og etter tiltak. Vi er enige i behovet for en tydeligere systematisering og vil sammenstille eksisterende data i flere habitatkart som inkludere informasjon om substrat, dybdeforhold, vannhastighet og kjente gyteområder. Denne informasjonen vil bli publisert i et eget notat eller rapportvedlegg fra det pågående blekeprosjektet.*

Gytegroper på større dyp

Kommunen støtter videreføring av eksisterende tidsserier for rognprøver, men påpeker at dagens data hovedsakelig dekker grunne områder. Det bør utvikles metode for prøvetaking også på større dyp (ca. 4,5–10 m), særlig i områder der gyting skjer dypere. Dette vil gi et mer representativt kunnskapsgrunnlag.

OBs kommentar: *Gyteområdene vil bli fulgt opp med fysisk prøvetaking og artsbestemming av rogn, undervannskamera og telling av gytefisk ved snorkling. Metodikken bygger på etablerte anbefalinger for restaurering av gyteområder og vurderes som tilstrekkelig for å dokumentere effekt.*

Bruk av dykker med luft er kostnadskrevende og innebærer betydelige HMS-utfordringer, og vurderes derfor ikke som hensiktsmessig. Den mest robuste evalueringen på lengre sikt vil være utviklingen i gytebestanden gjennom de etablerte tidsseriene for bestandsovervåking. Sammenlignbare dataserier på tvers av dyp gjennomføres for de grunneste områdene.

Når gytegroper dokumenteres på grunt vann ved bestemte grus- og strømningsforhold, er det rimelig å anta at tilsvarende forhold på større dyp også brukes som gyteplasser. Kameradokumentasjon viser at bleka også gyter på større dyp ved Vassenden.

Overvåking av fisk som vandrer forbi dam Byglandsfjord

Bygland kommune støtter langsiktig overvåking av bestand, og understreker behovet for å inkludere nedstrøms vandring forbi dam Byglandsfjord. Det bør etableres et overvåkingsprogram som registrerer mengde fisk, tidspunkt for vandring og livsstadium, for å kunne vurdere tap og effekt av tiltak. Dette er viktig for å vurdere reell rekruttering og utvikling i gytebestand.

OBs kommentar: *Det er viktig å få mer kunnskap om hvor stor andel av blekebestanden som vandrer nedstrøms forbi dammen og ikke kan returnere til fjorden. Dette vil bli undersøkt gjennom merking av gytefisk med akustiske sendere og bruk av lyttebøyer for å registrere vandringsmønstre. Metoden vil gi informasjon om hvor mange av de merkede fiskene som går tapt nedstrøms. Antallet akustisk merkede fisk er likevel begrenset (50 i søndre del).*

I tillegg PIT-merkes det bleke årlig i søndre del av Byglandsfjorden, slik at om lag 10 % av fisken her er merket. Det planlegges også innfangning av bleke nedstrøms dammen høsten 2026. Dersom dette lykkes, vil andelen PIT-merket fisk i utvalget gi bedre kunnskap om omfanget av nedstrøms tap. Resultatene fra merkingen i 2026 vil danne grunnlag for å vurdere behovet for videre merkeforsøk innenfor prosjektet.

Prioritering av restaurering ved den gamle nåledammen

Kommunen mener restaurering ved den gamle nåledammen bør prioriteres som et ordinært tiltak, ikke som en opsjon. Området har stabil vannføring og vurderes å ha særlig potensial som gyte- og oppvekstområde for bleke. Det bør gjennomføres hydrauliske målinger for å avklare potensialet sammenlignet med andre områder.

OBs kommentar: *Tiltaket knytte til restaurering og habitattiltak i området ved nåledammen er gitt som en opsjon. Dette er gjort fordi dette er et relativt kostnadskrevende tiltak som går*

utover de fastsatte rammene for tiltaksplanen, og fordi tiltak knyttet til nåledammen først ble spilt inn etter at rammene for tiltaksplanen var gitt. Opsjonen kan bli realisert dersom det gjenstår tilstrekkelige midler mot slutten av prosjektperioden.

Den mindre kostbare delen av opsjonen - grusutlegg ved bruk av maskin / helikopter - kan etter all sannsynlighet bli gjennomført. I lys av henvendelsen fra kommunen vil denne delen av tiltaket bli gitt økt prioritet. I tillegg vil det fortløpende bli vurdert muligheter for en mer omfattende restaurering av området ved den gamle nåledammen. Ved eventuell fjerning vil betongrester og annet bygningsavfall håndteres på forskriftsmessig måte.

Erosjon

Tiltak som senker grusvoller og banker kan endre strømforholdene. Erosjonsrisiko må derfor vurderes før gjennomføring. Kommunen har sammen med OB ansvar for vedlikehold av eksisterende erosjonssikring på Vassendøya.

OBs kommentar: *Tiltaket vil i lite grad tilføre masser eller endre avløpstverrsnittet. Det forventes derfor ingen vesentlige hydrauliske konsekvenser som igjen vil føre til større erosjonseffekter. Planen er en videreføring av tidligere benyttet metodikk for å øke gyte- og oppvekstareal, og det er ikke bemerket eller registret noen endringer i erosjon som følge av disse tiltakene. Om det mot formodning oppstår uønskede erosjonseffekter kan disse bli fulgt opp med egnede tiltak. Tiltakshaver vil ha dialog med kommunen om denne problemstillingen.*

Vann-nett

Kommunen mener tiltakene bør registreres i Vann-Nett i forbindelse med rullering av regional vannforvaltningsplan, i tråd med vannforskriften

OBs kommentar: *Vi støtter dette fullt ut og vil bidra til at tiltakene registreres i Vann-nett.*

Forhold til plan- og bygningsloven i Bygland kommune

Vannareal: Arealet er i hovedsak avsatt til bruk og vern av vassdrag (BSV) med hensynssone bevaring av naturmiljø. Ved Byglandsfjord stasjon er det også åpnet for bygging av båtbygg. Det må vurderes om ripping og utlegging av gytegrus kan komme i konflikt med båtbygg, eventuelt om det kan kombineres. Dersom det ikke er konflikt, vurderes tiltakene som i samsvar med kommuneplanen. Planlagte tiltak som senking av grusvoll, utlegging av gytegrus og ripping er også vurdert å være i samsvar med arealdelen.

Landareal: Berørte landarealer er avsatt til LNF-formål. Det er kun aktuelt med adkomst-/anleggsvei ett sted, over gnr. 69 bnr. 3 ved Surtefoss.

OBs kommentar: *Tiltakshaver vil ha dialog med kommunen i forkant av gjennomføringen for å sikre at tiltakene ikke kommer i konflikt med eksisterende eller planlagt arealbruk. Dersom det likevel skulle oppstå slike konflikter, vil tiltakene bli tilpasset ved behov.*

NVEs vurdering

Tiltaket er en videreføring av tidligere omsøkt og gjennomført arbeid i området Vassenden, sør i Byglandsfjorden. Konesjonær skriver at tiltaket er planlagt og vil bli gjennomført i tett samarbeid med Norce. Det er positivt at tiltakshaver bruker erfaringer fra prosjektet løpende. Dette bidrar til at de gjennomførte tiltakene vil få best mulig effekt.

De nordlige bankene ved Surtefossen ligger tett på et registrert kulturminne. NVE ser at kulturminnet veksler mellom å være tørrlagt og vanndekt, men understreker viktigheten av at kulturminnet ikke berøres av arbeidet. NVE oppfordrer til at det gjøres forebyggende tiltak i form av varslingsanleggsmaskiner dersom man nærmer seg kulturminnegrensen. Dersom vannføringen tillater det, kan man vurdere fysisk merking med f.eks. alpingjerder. NVE har ingen ytterligere merknader til søknaden.

Vurderinger etter naturmangfoldloven

Ivaretagelse av naturmangfoldet er et hensyn som inngår i behandlingen av detaljplaner for miljø og landskap. Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer i saksbehandlingen.

Denne søknaden gjelder i stor grad biotopiltak som vil bidra til bedre gyteforhold for bleka, som er positivt for bevaringen av det ferskvannsbiologiske mangfoldet lokalt og nasjonalt. NVE vurderer at tiltakene i vassdraget ikke medfører nye inngrep som kan påvirke naturmangfoldet negativt. Tiltaket har til hensikt å redusere miljøskadene som er oppstått som følge av reguleringen av Otra. NVE vurderer med bakgrunn i disse de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 som oppfylt.

NVE har vurdert naturmangfoldloven for de foreslåtte adkomstveiene, som vurderes til å være midlertidige. Det fremgår at de kun skal benyttes av gravemaskiner, og at elvebankene benyttes der dette er mulig.

Adkomst til nordre del av tiltaket benytter eksisterende vei (Senumsvegen). Den lengste midlertidige adkomstveien vil være fra travbanen og ned til Surtefossen. Store deler av traséen er lagt til et kjørespor/skogsbilvei i et nylig hogd område. Adkomstveien for grusbanken ved Langekast benytter i stor grad eksisterende skogsbilvei og elvebanker, men vil kreve noe inngrep for adkomst fra travbanen. For adkomst til søndre del av Surtefossen, vil det gå en adkomstvei fra Setesdalveien (RV. 9) og opp mot fossen.

NVE har gjort søk i Naturbase, Artskart og sensitive artsdata den 23.06.2026 uten å finne nye registreringer.

Planen som foreligger, vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5.

Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak. NVE mener derfor det er tilstrekkelig grunnlag for å vurdere tiltaket og de virkninger det har på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at kravet til kunnskapsgrunnlaget etter naturmangfoldloven § 8 er oppfylt.

NVE har også sett på virkningen fra tiltaket i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er blitt vurdert i henhold til naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke så stor at den blir avgjørende for vurderingen.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet. Førre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 får dermed ikke anvendelse.

Etter § 11 og § 12 skal tiltakshaveren dekke kostnadene og benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder. Planen konkretiserer de tiltakene som skal gjøres for å hindre og begrense skader på naturmangfoldet gjennom tiltak som reduserer forurensning. Kostnadene for dette dekkes av Otteraaens Brugsforening.

Forhold som dere må avklare før arbeidet kan starte

Plan- og bygningsloven

Dere må avklare med kommunene om tiltaket må ha dispensasjon fra gjeldende arealplaner. Dette fordi det må være i samsvar med kommuneplanen sin arealdel og gjeldende reguleringsplaner. Dette gjelder selv om tiltaket har fått konsesjon, og dermed er unntatt fra byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven, jf. forskrift om byggesak (FOR 2010-03-26-488 - byggesaksforskriften) § 4-3 første ledd.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages innen 07.08.2026, se orientering om rett til å klage på siste side.

Med hilsen

Mari Hegg Gundersen
seksjonssjef

Randi Holme
fagleder

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Mottakerliste:

OTTERAAENS BRUGSEIERFORENING

Kopimottakerliste:

EVJE OG HORNNES KOMMUNE
BYGLAND KOMMUNE
STATSFORVALTEREN I AGDER
AGDER FYLKESKOMMUNE

Orientering om rett til å klage

Frist for å klage	Fristen for å klage på vedtaket er 6 uker fra den dagen vedtaket kom frem til deg. Hvis vedtaket ikke har kommet frem til deg, starter fristen å løpe fra den dagen du fikk eller burde ha fått kjennskap til vedtaket. Det er tilstrekkelig at du postlegger klagen før fristen løper ut. Klagen kan ikke behandles dersom det har gått mer enn 1 år siden NVE fattet vedtaket
Du kan få begrunnelsen for vedtaket	Hvis du har fått et vedtak uten begrunnelse, kan du be NVE om å få en begrunnelse. Du må be om begrunnelsen før klagefristen løper ut.
Hva skal med i klagen?	Klagen bør være skriftlig. I klagen må du: • Skrive hvilket vedtak du klager på. • Skrive hvilket resultat du ønsker. • Opplyse om du klager innenfor fristen. • Undertegne klagen. Hvis du bruker en fullmektig, kan fullmektigen undertegne klagen. I tillegg bør du begrunne klagen. Dette betyr at du bør forklare hvorfor du mener vedtaket er feil.
Du kan få se dokumentene i saken	Du har rett til å se dokumentene i saken, med mindre dokumentene er unntatt offentlighet. Du kan henvende deg til NVE for å få innsyn i saken.
Vilkår for å gå til domstolene	Hvis du mener vedtaket er ugyldig, kan du gå til søksmål. Du kan bare gå til søksmål dersom du har klaget på NVEs vedtak, og klagen er avgjort av Energidepartementet (ED) som overordnet forvaltningsorgan. Du kan likevel gå til søksmål dersom det har gått 6 måneder siden du sendte klagen, og det ikke skyldes forsømmelse fra din side at klagen ikke er avgjort.
Sakskostnader	Dersom NVE eller ED endrer vedtaket til din fordel, kan du søke om å få dekket vesentlige og nødvendige kostnader. Du må søke om dette innen 3 uker etter at klagevedtaket kom frem til deg.
Hvem kan klage på vedtaket?	Hvis du er part i saken, kan du klage på vedtaket. Du kan også klage på vedtaket hvis du har rettslig klageinteresse i saken.
Hvor skal du sende klagen?	Du må adressere klagen til ED, men sende den til NVE. NVEs -epostadresse er nve@nve.no. NVE vurderer om vedtaket skal endres. Dersom NVE ikke endrer vedtaket, vil vi sende klagen til ED.
Du kan anmode om utsatt iverksettelse av vedtaket	Du kan anmode om at vedtaket ikke skal iverksettes før klagefristen er ute eller klagen er avgjort. Klage på vedtak om samtykke til ekspropriasjon har utsettende virkning, med mindre det er truffet vedtak om noe annet.

Denne forklaringen er basert på forvaltningslovens regler i §§ 11, 18, 19, 24, 27 b, 28, 29, 31, 32, 36 og 42.